

19/06/2024

Πώς ακυρώνονται οι αισθήσεις της ψυχής - Του Μιχάλη Κουτσού

/ [Γνώμες](#)

(Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=401238>)

Οι αισθήσεις του σώματος εξυπηρετούν τον βιολογικό σκοπό του ανθρώπου, αλλά αυτές μπορούν να αναβαθμιστούν και να εξαγιασθούν, ώστε η ψυχή να τις χρησιμοποιεί για την πνευματική ωφέλεια του ανθρώπου. Αν δεν γίνει αυτό, ο άνθρωπος αρκείται στις αισθήσεις του σώματος, αρκείται σε αυτόν τον υλικό κόσμο και του είναι αδύνατο να καταλάβει τον άλλο κόσμο, τον πνευματικό. Έχουμε περιπτώσεις, όπου οι αισθήσεις δεν αναβαθμίζονται πνευματικά και παραμένουν να βλέπουν, να παρατηρούν και να εξετάζουν αυτόν και μόνο τον αισθητό κόσμο. Αυτό είναι χάρισμα του Θεού, όπως συνέβη και με τους Μαθητές του Χριστού: «ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. (Λουκ.8.10)

- Γράφει ο Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος – Συγγραφέας

Παρακάτω αναφέρουμε τρεις μαρτυρίες, η μία του Ησαΐα για τους συμπατριώτες του τους Εβραίους, η άλλη από έναν ψαλμό του Δαβίδ και η τρίτη από τους ευαγγελιστές Ματθαίο και Μάρκο:

«Και εἶπε: (Ο Θεός στον Μωυσή): πορεύθητι καὶ εἰπέ τῷ λαῷ τούτῳ· ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέπετε καὶ οὐ μὴ δητε, ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ τούτου (Ησαΐα 6, 9-12)

Σε απλή μετάφραση: «Εἶπε ο Θεός στον Μωυσή: Πήγαινε και πες στον λαό αυτόν: Θα ακούτε με τα αυτιά σας και δεν θα καταλαβαίνετε, θα βλέπετε αλλά δεν θα καταλαβαίνετε τί βλέπετε, γιατί ἔδειξε παχυλή αδιαφορία η καρδιά αυτού του λαού,.. ώστε να μην καταλαβαίνουν με την καρδιά τους».

Τους τυφλούς ο Χριστός τους γιάτρεψε, γιατί πίστεψαν σε αυτόν ότι μπορούσε να τους γιατρέψει. Οι Γραμματεῖς ὅμως και οι Φαρισαῖοι παρότι δεν ἦταν τυφλοί, εθελοτυφλούσαν μπροστά στα φιλόδοξα θαύματα του Χριστού. Και ενώ ἔβλεπαν, δεν ἤθελαν να βλέπουν τις ευεργεσίες του Χριστού από ἴδιο συμφέρον. Το ἴδιο τονίζει και προφητάναξ Δαβίδ για τους ειδωλολάτρες και ὅσοι εἶναι ὅμοιοι με αυτούς (Ψαλμ 134, 15-18).

Στην παραπάνω προφητεία του Ησαΐα αναφέρεται ο Χριστός, δικαιολογώντας

γιατί μιλάει με παραβολές. Σε αντίθεση με αυτούς τους εθελοτυφλούντες μακαρίζει τους Μαθητές, γιατί βλέπουν και ακούνε πράγματα που πολύ θα ήθελαν να τα δουν και να τα ακούσουν, όπως οι προφήτες και οι δίκαιοι, αλλά δεν τα είδαν ούτε τα άκουσαν (Ματθ. 13,14-17).

Όταν ο απόστολος Μάρκος λέει: «εἴ τις ἤτα ἀκούειν, ἀκουέτω» (Μάρκ.4,23) εννοεί ότι όποιος ακούει, βλέπει, κλπ. πρέπει να καταλαβαίνει αυτά που ακούει και βλέπει. Τα αυτιά, όπως και οι άλλες αισθήσεις, πρέπει να επιτελούν τον διπλό τους ρόλο, να ικανοποιούν τις ανάγκες και του σώματος και της ψυχής. Αυτό θα ήταν ευχής έργο αλλά όσο είμαστε χοϊκοί άνθρωποι, τα όρια του ανθρώπου είναι στενά και περιοριζόμαστε σε αυτόν τον φυσικό κόσμο, γιατί είναι αδύνατο να αντιλαμβανόμαστε τον υπερφυσικό κόσμο χωρίς την βοήθεια του Θεού. Ο Μωυσής δεν μπόρεσε να δει τον Θεό. «Θεόν ουδεὶς ἑώρακεν πώποτε». Οι Μαθητές στην Μεταμόρφωση «έπεσον χαμαί και έβλεπαν καθώς ηδύναντο». Οι προφήτες π.χ. ο Ησαΐας είδε με τα μάτια της ψυχής του τα γεγονότα της ζωής του Χριστού και τα μέλλοντα «συμβαίνειν».

Ο Ιωάννης, ο ευαγγελιστής στην Αποκάλυψη αποκαλύπτει κεκαλυμμένα τα μέλλοντα γεγονότα. Ο απόστολος Παύλος ανέβηκε μέχρι τον τρίτο ουρανό και είδε και άκουσε πράγματα που δεν μπορούσε να τα περιγράψει. Εδώ σε αυτήν την ζωή βλέπουμε «εν εσώπτρω και αινίγματι». Μόνο μερικοί άγιοι μπορούν να τραβήξουν το παραβάν και να δούνε αυτά που δεν βλέπουμε εμείς, μια πραγματικότητα διαφορετική από αυτήν που ζούμε εμείς οι απλοί άνθρωποι.

»Νους ορά και νους ακούει». Το λέγανε οι αρχαίοι, για να τονίσουν την δύναμη του νου, η οποία καθιστά τις αισθήσεις ικανές όχι απλώς να βλέπουν και να ακούνε κλπ. τα πράγματα αλλά και να τα κατανοούν. Είναι γνωστό πόση βαρύτητα έδιναν οι αρχαίοι στην Γνώση και τον Νου. Για την χριστιανική πίστη ο νους, όταν φωτίζεται από το Άγιο Πνεύμα, είναι ικανός να διεισδύει μέσα στα πράγματα, να τα αναλύει, να τα ερμηνεύει και να δίνει το βαθύτερο νόημα της ύπαρξης τους. Είναι ο Νους του Χριστού που, όταν τον αποκτήσει ο άνθρωπος, δίνει αυτές τις ικανότητες στις αισθήσεις του σώματος. Επομένως επιβεβαιώνεται και πάλι το αρχαίο ρητό: «διπλουν εισορώσι οι τα γράμματα μαθόντες» με την διαφορά ότι οι αρχαίοι έδιναν βαρύτητα στη γνώση του επιστητού, ενώ οι πατέρες της εκκλησίας στη γνώση του Θεού μέσω των δημιουργημάτων του. Έτσι υπάρχουν άλλοι άνθρωποι που, ενώ βλέπουν, δεν βλέπουν και ενώ ακούνε, δεν ακούνε, γιατί έχουν τυφλωθεί πνευματικά, όπως οι Φαρισαίοι. Υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι που είναι τυφλοί σωματικά, αλλά διορατικότεροι πνευματικά.

Στην περίπτωση των αγίων οι αισθήσεις καθαγιαζονται, καθαρίζονται από κάθε ρύπο της αμαρτίας, απαλλάσσονται από την πονηρία και την κακία και

λειτουργούν διαφορετικά. Και πρώτα πρώτα η αίσθηση της όρασης είναι σημαντική και για την πνευματική πορεία του ανθρώπου: «Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· 23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; (Ματθ, 6, 22-23). Εδώ τονίζεται η μεγάλη ευθύνη που έχει ο άνθρωπος στην χρήση των αισθήσεων και συγκεκριμένα της όρασης. Η όραση παρασέρνει ολόκληρο το σώμα και γίνεται η αιτία φωτισμού ή σκοταδισμού, πορείας σε φωτεινά μονοπάτια ή σε σκοτεινά.

Τα μάτια του ανθρώπου ως γνωστόν αδυνατούν να δουν τα πράγματα μέσα στο σκοτάδι. Χρειάζονται φως. Το ίδιο και τα μάτια της ψυχής. Για να δουν την υπερφυσική πραγματικότητα πρέπει να φωτιστούν από το φως του Χριστού και από την πρώτη Ιδέα, το Νούν, όπως υποστηρίζει ο Πλάτωνας στο μύθο του Σπηλαίου. Για το θέμα αυτό έχουμε επαρκείς βιβλικές διαβεβαιώσεις: «Εγώ ειμί το Φως το Αληθινόν ...ο περιπατών εν τω φωτί..... ου μη προσκόψει τον πόδα του. Εν τω φωτί σου οψόμεθα φως, το φως το αληθινό, το πνεύμα σοφίας και συνέσεως...Είδομεν το φως το αληθινόν...». Όπου υπάρχει το φως, εκεί κυριαρχεί ο Χριστός. Όπου υπάρχει σκοτάδι, εκεί κυριαρχεί ο Άρχων του σκότους. Το φως, δηλαδή ο Χριστός, νικάει το σκοτάδι, δηλαδή τον Άρχοντα του σκότους. Ο Χριστός που είναι το Φως το Αληθινό, φωτίζει τις ψυχές των ανθρώπων και αυτοί βλέπουν καθαρά τα πράγματα και επιλέγουν το σωστό και το δίκαιο. Όταν απουσιάζει ο Χριστός, ο άνθρωπος βυθίζεται στο σκοτάδι και του είναι αδύνατο να δει καθαρά τα πράγματα και να πάρει σωστές αποφάσεις.

Οι Μαθητές έβλεπαν και δεν καταλάβαιναν, άκουγαν και δεν κατανοούσαν. Όμως όταν τους φώτισε το Άγιο Πνεύμα, άρχισαν να καταλαβαίνουν αυτά που επί τρία χρόνια τους δίδασκε, άρχισαν δηλαδή να καταλαβαίνουν τις γραφές, «του συνιέναι τας γραφάς». Αντίθετα ο Ιούδας ζούσε μέσα στο σκοτάδι της φιλαργυρίας και «ουκ ηβουλήθη συνιέναι» και έτσι οδηγήθηκε σε σκοτεινές και πονηρές πράξεις. Γι' αυτό και ο υμνογράφος λέει για τον Μωυσή: «ιλύν γαρ εκτινάξας ὄμματος νόου» (Ιαμβικός Πεντηκοστής), δηλαδή, «αφού ξετίναξε την λάσπη από τα μάτια της ψυχής του», μπόρεσε να συνομιλήσει με τον Θεό με μορφή νεφέλης και να πάρει τις θεοχάρακτες πλάκες, τον λεγόμενο Μωσαϊκό Νόμο.

Οι αισθήσεις λοιπόν, σώματος και ψυχής, μας βοηθάνε να γνωρίσουμε τον Χριστό; Ας αναφέρουμε την άποψη του π. Γεωργίου Μεταλληνού:

«Ἡ Ὁρθοδοξία, κάνοντας διάκριση τῶν δυὸ γνώσεων (σοφιῶν), τῶν μεθόδων καὶ τῶν ὀργάνων τους, ἀποφεύγει κάθε σύγχυση μεταξύ τους, ἀλλὰ καὶ κάθε σύγκρουση. Μόνο ἐκεῖ, ὅπου ἔχουν χαθεῖ οἱ προϋποθέσεις καὶ ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ, μένει ἀνοικτὸς ὁ δρόμος πρὸς τὴ σύγχυση καὶ τὴ σύγκρουση.

Ὁρθόδοξα ὁμῶς λειτουργοῦν καὶ κάποιες «παράλογες» ἀναλογίες, ὅπως λ.χ. ἡ δυνατότητα νὰ εἶναι κανεὶς κορυφὴ ἐπιστημονικὰ καὶ νήπιος πνευματικὰ (στὴ Θεία γνώση). Ἡ τὸ ἀντίστροφο· νὰ εἶναι μέγας στὴ Θεία γνώση καὶ τελείως ἀγράμματος στὴν ἀνθρώπινη σοφία (Μ. Ἀντώνιος κ.ἄ.). Τίποτε δὲν ἀποκλείει ὁμῶς τὴ δυνατότητα κατοχῆς καὶ τῶν δυὸ σοφῶν-γνώσεων, ὅπως συμβαίνει στοὺς Μεγάλους Πατέρες (καὶ Μητέρες) τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ψάλλει ἡ Ἐκκλησία (25 Νοεμβρίου) γιὰ τὴ μεγάλη μαθηματικὸ τοῦ 3ου αἰ. ἁγία Αἰκατερίνη, τὴ «σοφὴ», ὡς κάτοχο καὶ τῶν δυὸ γνώσεων: «Τὴν ἐκ Θεοῦ σοφίαν λαβοῦσα παιδιόθεν ἡ Μάρτυς, καὶ τὴν ἔξω καλῶς σοφίαν πᾶσαν μεμάθηκε...». (π. Γεώργιος Μεταλληνός, Σχέσεις καὶ Ἀντιθέσεις, 8ο κεφάλαιο).

Ἀς φέρουμε ἓνα παράδειγμα τῆς πνευματικοποίησης τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος. Στὴ Θεία Λειτουργία ὁ ιερέας με τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ ἐπιτελεῖ τὴν Θεία θυσία στο ἱερό θυσιαστήριο, τὴν Ἁγία τράπεζα, καὶ πάνω ἀπὸ αὐτὴν ἵπτανται «χιλιάδες Χερουβὶμ καὶ μυριάδες Σεραφεῖμ» καὶ εμεῖς οἱ πιστοὶ εἰκονίζουμε μυστικῶς τὰ Χερουβὶμ «οἱ τὰ Χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες...» Ὅλα αὐτὰ ἀπαιτοῦν καθαρότητα καρδιάς καθαρότητα αἰσθήσεων, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ δεῖ κανεὶς αὐτὴν τὴν υπερφυσικὴ πραγματικότητα. Καὶ ἀκόμα: Ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, «τὰ σα ἐκ τῶν σῶν», ποὺ προσφέρουμε στὴ Θεία θυσία, γίνονται σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. Οἱ χριστιανοὶ αὐτὸ πιστεύουν, διότι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔδωσε αὐτὴν τὴν δυνατότητα στοὺς ἱερεῖς. Εμεῖς με τὰ μάτια τοῦ σώματός μας ἐξακολουθοῦμε νὰ βλέπουμε ἄρτο καὶ οἶνο, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς διαβεβαιώνει «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα». Αὐτὴν τὴν πραγματικότητα, πραγματικὴ σάρκα καὶ αἷμα, πολλοὶ ἅγιοι, ὅταν τὴν εἶδαν στὴ Θεία Κοινωνία, ἐφρίξαν. Γιατί ὁμῶς εμεῖς δὲν το βλέπουμε; Πρῶτον γιατί δὲν εἴμαστε ἄξιοι καὶ δεύτερο δὲν πρέπει νὰ μεταβληθούμε σε σαρκοφάγους καὶ κανίβαλους καὶ σε τελευταία ἀνάλυση εἶναι θέμα πίστεως. Τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ σε αὐτὸ ἀκριβῶς ἐγκτεῖται, ὅτι ἡ θεϊκὴ παρουσία εἶναι μυστικὴ κι ἀκόμα στο ὅτι βασικὲς διατροφές τοῦ σώματος, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, μετατρέπονται στο ἀχραντὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ εγκατασταθεῖ μυστικὰ στις ψυχές τῶν πιστῶν καὶ νὰ τις αγιάσει καὶ νὰ κάνει τις αἰσθήσεις τοῦ σώματος ικανές νὰ αἰσθάνονται πράγματα πέρα ἀπὸ αὐτὴν τὴν φυσικὴ πραγματικότητα ποὺ ζοῦμε. «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ».

Οἱ αἰσθήσεις θὰ μας ἀκολουθήσουν καὶ στὴν μετθανάτια ζωὴ μας, δηλαδή θὰ βλέπουμε, θὰ ἀκούμε, θὰ μυρίζουμε, θὰ κινούμεστε, θὰ πονάμε, θὰ χαιρόμαστε, με τὴν διαφορὰ ὅτι τὰ πράγματα θὰ εἶναι μὲν τὰ ἴδια ἀλλὰ σε διαφορετικὴ κατάσταση, πνευματικὴ. Στὴν μὲν κόλαση θὰ εἶναι ὅ,τι πιο βρωμερό, τρομακτικὸ, ανατριχιαστικὸ σε αὐτὰ ποὺ θὰ βλέπουμε, ἀκούμε αἰσθανόμαστε, ἐνῶ στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι ὅ,τι πιο ὁμορφο, ὅ,τι πιο ωραῖο, ὅτι πιο ευχάριστο γιὰ τὰ μάτια μας, τὰ αὐτιά μας καὶ τὰ αἰσθήματά μας. Τὰ σώματά μας θὰ ἀναστηθoύν

στην Δευτέρα Παρουσία του Χριστού, όπου θα έχουμε την Τελική Κρίση, και θα συμμετάσχουν και αυτά στην χαρά ή στη θλίψη, εφόσον οι άνθρωποι αμάρτησε όχι μόνο με την ψυχή αλλά και το σώμα. Μόνο το σώμα του Κυρίου, της Παναγίας και του προφήτη Ηλία με αλλαγμένη τη σύστασή τους σε μια άλλη διάσταση από αυτήν που ξέρουμε σε αυτόν τον υλικό κόσμο.

Συμπέρασμα

Ο άνθρωπος με τις αισθήσεις του σώματος αντιλαμβάνεται την αισθητή πραγματικότητα. Διαθέτει όμως νου, ψυχή και πνεύμα και με αυτά αντιλαμβάνεται έναν άλλο κόσμο, νοητό, πνευματικό. Στόχος του ανθρώπου σε όλη του την ζωή είναι να καθαρίζει τις αισθήσεις του από την πονηριά και την κακία, για να μπορεί να βλέπει καθαρά τα πράγματα και να παίρνει τη σωστή αποφάσεις. Αυτό μόνο το Άγιο Πνεύμα μπορεί να το κάνει κατά την χριστιανική πίστη. Τότε ο άνθρωπος αποκτά την σοφία όχι του κόσμου αλλά του Θεού και μπορεί να ερμηνεύει και να αναλύει τα πράγματα σε βάθος. Αυτό το απέδειξαν οι αγράμματοι ψαράδες και οι απλοί άνθρωποι που δέχτηκαν την Χάρη του Θεού. Επομένως ας ψελίσουμε κι εμείς μαζί με τον ψαλμωδό: «καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί ὁ Θεός» διότι μόνον «οι καθαροί τη καρδιά τον Θεόν όψονται». Να δώσει ο Θεός να καθαρίσουμε κι εμείς την καρδιά μας, «για να δούμε Θεού πρόσωπο».

Πηγή: pemptousia.gr